

**ROLA IMPERATYW OSOBISTYCH ORAZ ZAWODOWYCH W PROCESIE STANOWIENIA
NAUKOWCA W WARUNKACH GLOBALIZACJI PROCESÓW OŚWIATOWYCH**

Vynogradova Nataliia

*doktor nauk z zakresu zarządzania państwowego, docent,
Uniwersytetu Spraw Celnych i Finansów Ukrainy, Dnipro, Ukraina
vynogradovanatali@gmail.com*

Tynkovan Oksana

*doktor nauk z zakresu zarządzania państwowego, Dniepropietrowski Regionalny Instytut
Zarządzania Państwowego Narodowej Akademii Zarządzania Państwowego przy Prezydencie
Ukrainy, Dnipro, Ukraina
oxana_tynkovan@ukr.net*

**ROLE OF PERSONAL AND PROFESSIONAL IMPERATIVES FOR ESTABLISHING OF
SCIENTIST IN CONDITIONS OF GLOBALIZATION EDUCATIONAL PROCESSES**

Vynogradova Nataliia

PhD., docent, University of Customs and Finance, Dnipro, Ukraine

Tynkovan Oksana

*PhD., Dnipropetrovs'k Regional Institute of Public Administration, National Academy of Public
Administration, Office of the President of Ukraine, Dnipro, Ukraine*

**РОЛЬ ОСОБИСТІСНИХ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ІМПЕРАТИВІВ У СТАНОВЛЕННІ НАУКОВЦЯ В
УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ**

Виногорова Наталія

*кандидат державного управління, доцент,
Університет митної справи та фінансів, Дніпро, Україна*

Тинкован Оксана

*кандидат державного управління,
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії
державного управління при Президентові України, Дніпро, Україна*

Streszczenie. Artykuł uzasadnia kluczowe wymagania stawiane wobec działalności i twórczości pracowników naukowych we współczesnych warunkach zaostrzenia problemów globalnych. Analizowane są czynniki, które póki co wpływają na kształtowanie imperatyw osobistych oraz zawodowych, czyli: zagrożenie katastrofy ekologicznej i antropologicznej, konflikty społeczne, które prowadzą do destrukcji, zniszczenia, terroru przeciwko ludziom, komercjalizacji nauki oraz wiedzy, duchowego ubóstwa oraz zniszczenia nauk humanistycznych. Kładzie się nacisk na to, iż współczesny progres nauki i technologii stwarza nowe możliwości dla rozwoju ludzkości oraz przejścia cywilizacji ziemskiej na jakościowo nowy poziom, ale jednocześnie niesie realne zagrożenie jej zniszczenia. I właśnie na tym polega szczególnie ostrość zagadnienia oraz wysoki poziom odpowiedzialności za los ludzkości w tym los naukowców i naukowca.

Słowa kluczowe: naukowiec, imperatyw, imperatyw osobisty, imperatyw zawodowy, procesy globalizacyjne, działalność badawcza, oświata.

Abstract. The article substantiates key demands for activity and creativity of scientists in current condition of global problems escalation. Factors which influent on establishing of personal and professional imperatives of scientist: danger of ecological and anthropological catastrophe, social conflicts which generate destruction, extermination, terror, commercialization of science, commoditization of knowledge, spiritual impoverishment and decline of human sciences are analyzed. It is noted, that current progress of science and technology creates a new opportunities for human development and transition of terrestrial civilization on the new qualitative level, but it also bring real threat of annihilation. It is the especially true issue and high level of responsibility of scientific society and scientist for human destiny.

Keywords: scientist, imperative, personal imperative, professional imperative, globalization processes, research activity, education.

Анотація. Стаття обґрунтовує ключові вимоги до діяльності та творчості наукових працівників в сучасних умовах загострення глобальних проблем. Аналізуються чинники, які наразі впливають на формування особистісних та професійних імперативів науковця, а саме: загроза екологічної та антропологічної катастрофи, соціальні конфлікти, які породжують деструкцію, знищення, терор проти людей, комерціалізація науки та товаризація знання, духовне збідніння та занепад гуманітарних наук. Наголошується, що сучасний прогрес науки і технологій створює нові можливості для розвитку людства та переходу земної цивілізації на якісно новий рівень, проте й одночасно несе реальну загрозу її знищенню. І саме в цьому полягає особлива гострота питання та висока міра відповідальності за долю людства наукового співтовариства загалом та науковця зокрема.

Ключові слова: науковець, імператив, особистісний імператив, професійний імператив, глобалізаційні процеси, дослідницька діяльність, освіта.

Постановка наукової проблеми та її значення. Напругою та драматизмом людського буття відзначається сьогодні не лише в Україні, але й у світі в цілому. Виокремлюється два блоки, два напрями протиріч, що весь час наростають: це ставлення людини до природи, що призводить до екологічної кризи, та ставлення людей один до одного, наслідком чого є соціальні конфлікти, тероризм, війни. Людина, як істота розумна, шукає можливості подолати ці протиріччя і найважливішим інструментом у цьому процесі вбачає наукове знання. І насправді, наука дає можливість людству піднятися на новий рівень розвитку, створити нові технології, які дозволяють вирішувати глобальні проблеми. Проте, наслідки запровадження цих технологій роблять людське життя більш вразливим, іноді навіть загрожують самому існуванню людства на планеті. Через що проблеми формування особистісних та професійних імперативів науковця, наразі значною мірою актуалізуються та піддаються дискусіям у спільноті вчених, а також у суспільстві в цілому.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у дослідження моральних імперативів в освіті та вихованні зробили послідовники філософської концепції, яка має назву в західній філософії освіти "новий гуманізм", а саме, Д. Вільсон, Л. Кольберг, Р. Пітерс, М. Уорнок, А. Харріс, П. Херст та інші. Одним з класиків, який досліджував імперативи науки є англійський соціолог Р. Мертон. Різним аспектам формування ціннісних установок та переконань при передачі знань у процесі виховання й освіти присвячені численні праці вітчизняних дослідників, зокрема, М. Бойченка, С. Гончара, Л. Горбунової, В. Зінченка, Н. Метулинської, В. Огнев'юка, Н. Примуша, С. Пролеева, В. Процюка, Д. Скальської, В. Шамрай та ін.

Наразі трансформація всього освітнього процесу в Україні, сучасний контекст функціонування науки в державі, які підкріплені провідними глобалізаційними трендами, такими як інтернаціоналізація науково-освітнього простору, академічна мобільність, масовізація вищої освіти та ін. зумовлюють необхідність аналізу моральних імперативів діяльності наукових працівників в умовах, що постійно ускладнюються.

Мета та завдання статті – на основі комплексного аналізу чинників, що впливають на формування ціннісних установок і переконань науковців, сформулювати основні особистісні та професійні імперативи ученого у сучасних умовах глобалізаційних освітніх процесів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Тектонічні зсуви, що відбуваються останні чотири десятиліття у базових інфраструктурах сучасного світу (світоглядній, соціокультурній, політичній, технологічній, інформаційній, економічній, ідеологічній тощо), значною мірою трансформують освітню систему та академічне середовище не лише в Україні, але й світі загалом. Інформаційні та телекомунікаційні мережі, що з'єднують поміж собою найвіддаленіші куточки планети, забезпечують практично миттєву передачу інформації та створюють ефект подолання часу та відстані. Вони, з одного боку, сприяють інтенсифікації міжкультурної взаємодії, а, з іншого – стають причиною подальшої фрагментації та деконструкції сучасного світу, про що свідчать тенденції та процеси розпаду багатонаціональних держав і утворення численних нових національних держав. Якраз у контексті впливу суперечливих процесів інтеграції та інформаційної революції, що породжують руйнації колишніх відносно гомогенних етнокультурних та національних цілісностей та становлення нових мережевих мультикультурних структур, Л. Горбунова наголошує, що в цих умовах освіта має бути спрямованою на формування транскультурної компетентності індивіда, і зокрема науковця, а саме на

здатність до критичного і гетерологічного мислення, на здатність до культурної трансгресії, емоційну розвиненість, відкритість у комунікаціях, толерантність [2].

Формування постаті науковця, який відповідає поточним викликам є найголовнішим завданням, яке постає перед сучасним суспільством. Мова йде не лише про наукове товариство, яке є безпосереднім оточенням вченого, але й про суспільство взагалі. Науковець, як і будь-яка особа, формується під впливом певного оточення, але його основна відмінність від пересічного громадянина полягає у здатності самому створювати значний вплив на суспільство, шляхом оприлюднення та впровадження результатів своїх досліджень. З цього погляду, важливими чинниками виступають імперативи, якими керується у своїй діяльності науковець.

Класичною є робота англійського соціолога науки Р. Мертона, в якій він окреслив чотири моральних імперативи науки:

- комуналізм (загальність), який вимагає, щоб наукове знання належало всьому науковому співтовариству і ставало загальним надбанням – цей імператив наполягає на відкритості науки;

- універсалізм (об'єктивність) характеризує об'єктивну природу наукового знання, як такого, що відповідає реальності і його цінність не залежить від того, ким і коли воно отримане – цей імператив вимагає, щоб результат дослідження оцінювався об'єктивно, без упереджень відносно статі, віку, наукового авторитету дослідника, його належності до певної школи та інше;

- незацікавленість (безкорисливість) вимагає служіння Істині без будь-яких упереджень політичного, економічного, особистісного характеру;

- організований скептицизм вимагає, щоб наукове знання не приймалося на віру, дослідник зобов'язаний бути критичним не лише до роботи інших, а й до власної – ученим повинні бути притаманні критичність і сумлінність у перевірці отриманих результатів [3, с. 148].

Надалі Р. Мертон запропонував доповнити перелік імперативів "емоційною нейтральністю" та "оригінальністю"; Н. Сторер, професор Гарвардського університету, наполягав на імперативі інтелектуальної скромності, що вимагає обліку і визнання роботи попередників; а Я. Мітроф, професор Південно-каліфорнійського університету, запропонував віднести до імперативів принцип неупередженості [5].

Сучасний український науковець С. Гончар виділив два головних імперативи вченого: першим є служіння Істині, а другим – корисність його діяльності для суспільства [1, с. 26–27]. Можна зауважити, що імператив служіння Істині, запропонований С. Гончаром, співвідноситься з імперативом незацікавленості, який виділив Р. Мертон. Тут необхідно наголосити, що науковий принцип служіння Істині на сьогодні деформується під напором техніко-інструментальних задач, які розв'язуються науковцями: розуміння цілей науки як пізнання істини набуває все більше декларативного характеру і поступово витісняється завданнями отримання користі та ефективності. У XX столітті унаслідок розвитку тенденції тотальної товаризації, знання остаточно перетворюється на товар і набуває усіх атрибутів товарності. Наука стає виробником і постачальником знання-товару, а учені і колективи науковців включаються до системи ринкових відносин, де діють ринкові закони, ринкові відносини, відносини конкуренції та купівлі-продажу. Наука починає орієнтуватися на замовника продукції-знання, а не на проблематику – пошук істини. Які ж наслідки виробництва товару-знання? На думку О. Хамідова "Ринковий статус знання неминуче тягне за собою вимивання тих його різновидів, які не набули товарної форми і не можуть слугувати одразу прикладній (технологічній) користі" (переклад наш, Н.Виноградова) [7]. Очевидно, що "вимивання" стосується фундаментальної науки, й усього теоретичного гуманітарного знання. При цьому в Україні наразі цінність наукового знання, власне як й творці цього знання – науковці, є знеціненими. Однак, домінування принципів ринку та економіки в усіх сферах життя, особливо в культурі та науці спричиняє дуже негативні наслідки для держави й людства в цілому та призводить до дегуманізації людського буття, втрати чітких моральних орієнтирів, деградації культури, відсутності цивілізаційного розвитку.

На загрозу дегуманізації науки та освіти звертає увагу й дослідниця В. Шамрай: "технології та їх продукти стали не лише головним засобом зростання національного багатства. Можливо, ще більш вагомий вплив належить асиміляції техніки у спосіб буття суспільств, культурні засади яких цілком чужі всевладдю техніки. "Спокушання комфортом",

що його забезпечує сучасний техногенний світ речей, не витримала, по суті, жодна цивілізація. Яскравим свідченням цього стала зміна в останні десятиліття стандарту (і форм) споживання – культурно дуже стійкої величини, відтвореної без значних змін протягом століть – у велетенських ойкуменах Індії та Китаю" [8]. При цьому автор, аналізуючи вплив сучасних технологій, соціальних мереж, віртуальних світів на "ціннісні засновки людського існування", вказує на аксіологічне покликання сучасної освіти: "Відтак в цих умовах у освіти з'являється нова роль. Вона має прийняти на себе вагу і відповідальність контр-фактичної дійсності, контр-адиктивної щодо розмаїтих віртуальних світів. Освіта має забезпечити ціннісну утопію на противагу мерехтінню спонтанних інтересів, що поглинають і розчиняють в собі особистість. Саме освіта покликана зберегти інстанцію належного, необхідну для відтворення як культури, так і особистих життєвих світів. Це тягне за собою глибоку трансформацію всього освітнього процесу, який приречений на повну деградацію за умови обмеженості чистою прагматикою "фахових інтересів" та вимог. Треба наголосити, що сучасне аксіологічне покликання освіти є цілковито новою функцією, яку помилково ототожнювати з традиційною гуманітарною і гуманістичною функцією школи та університету (хоча, безумовно, вона змістовно пов'язана з ними). Йдеться про суттєво іншу роль освіти в сучасній соціальній системі – ту роль, під яку освіта має ще вибудуватися як інституційно, так і змістовно, в усіх своїх ключових компонентах" [8].

У формуванні особистості вченого визначну роль відіграє суспільство, в якому він зростає і в якому перебуває. Науковець, як і будь-яка інша особа, поділяє основні цінності суспільства, яке його виростило – це можуть бути гуманізм, повага до особистості, служіння суспільству, демократичне право кожної людини на свободу вибору, право на життя й т. ін., а можуть бути прагнення до особистого збагачення, визнання за будь-яку ціну, нехтування правами та інтересами інших людей, прагнення панування окремої групи за релігійними, расовими, політичними чи іншими ознаками. Саме тому, для науковця важливим є не лише його професійні, але й особистісні імперативи. Яким би істинним та корисним для суспільства не був результат наукового дослідження, його можна використати по-різному, це використання може мати різні наслідки, й не завжди добрі. Крім того, існує момент, коли корисні для суспільства дослідження, досягаються іноді неприйнятними методами. В цьому випадку, для прикладу, можна згадати медичну науку, дослідження в галузі якої є безперечно корисними, але іноді можуть проводитися неприйнятними, з етичної або моральної точки зору, методами. Отже, науковець, перш за все, має усвідомлювати свою відповідальність перед суспільством за результати своєї дослідницької діяльності.

Зважаючи на вищезазначене, пропонується додати до переліку імперативів сучасного науковця відповідальність. Якщо служіння Істині, корисність для суспільства, комуналізм, універсалізм, незацікавленість та організований скептицизм можна однозначно віднести до професійних імперативів науковця, то визначити належить імператив відповідальності науковця до професійного або особистісного досить важко. З одного боку, ми визначили, що сучасний науковець не може провадити дослідницьку діяльність на професійному рівні не керуючись імперативом відповідальності перед своїми колегами і перед науковою спільнотою, а з іншого боку, він несе відповідальність перед суспільством загалом за вплив, який можуть спричинити результати його досліджень.

Наступним постає питання, яким чином можна виховати науковця з необхідними професійними і особистісними імперативами. Тут необхідно звернути увагу на сучасну освіту, яка також переживає реформування, у зв'язку з необхідністю модернізації суспільства й виховання особи готової та здатної нести особисту відповідальність за власне та суспільне благополуччя [4, с. 9]. Здійснення професійної наукової діяльності передбачає наявність вищої освіти у людини, яка її проводить. Значна кількість наукових досліджень здійснюється здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії, тобто аспірантами, що передбачає виконання ними освітньо-наукової програми. Вважається за доречне включення до цієї програми дисциплін, які би могли вплинути на формування необхідних сучасному науковцю імперативів. На думку українських науковців Д.Скальської та В.Процюка такою дисципліною є, перш за все, "Філософія" [6]. Що стосується здобувачів ступеня доктора наук та професійних науковців, освіта яких офіційно вважається завершеною, то тут можна сподіватися на високий інтелект, якому притаманні моральні чесноти та природній вплив наукового співтовариства, яке з кожним роком буде поповнюватися науковцями, професійні та особистісні імперативи, яких сформувалися відповідно до викликів сучасного суспільства.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Розглянуті у статті імперативи складають основу професійної діяльності вчених та їх поведінки. Науковець засвоює їх під час своєї професійної підготовки і керується ними протягом усієї професійної діяльності. Слідування цим нормам або нехтування ними є актом морального вибору, який передбачає відповідальність вченого перед своїми колегами і перед науковою спільнотою, тобто складає його професійну відповідальність. Крім того, науковець є відповідальним перед суспільством за результати своїх досліджень, їх вплив на суспільне життя та оточення, тобто така відповідальність є його особистісним імперативом, як члена суспільства. Визначення відповідальності імперативом сучасного науковця спонукає до пошуку ефективних шляхів виховання вчених нової генерації.

Список літератури

1. Honchar S. Etychnyi kodeks uchenoho / S.Honchar // Estetyka ta etyka pedahohichnoi dii: Zb. Nauk. Prats. – K.–Poltava. 2011. – pp. 25 – 34. – Regime to access: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/558/1/Gonchar.pdf>
2. Horbunova L. Transkulturna kompetentnist: osvittii shliakh do hlobalnoi kultury myru / L.Horbunova // Filosofiia osvity. – 2014. – n. 2 (15). – pp. 141 – 167. – http://www.philosopheducation.com/images/Files/PDF/2014_issue_2/2_15_12.pdf
3. Metulynska N. Profesiyni etos naukovtsia v suchasni Ukraini / N.Metulynska // Ukrainskii informatsiyni prostir: Nauk. Zhurnal Instytutu zhurnalistyky I mizhnarodnykh vidnosyn Kyivskoho natsionalnogo universytetu kultury I mystetstv. – Chyso 1. – U 2-kh ch. – Ch. 2. – K.: KNUKIM, 2013. – pp. 146 – 150. – Regime to access: http://ijimv.knukim.edu.ua/zbirnyk/1_2/22-metulynska.pdf
4. Ohneviuk V. Reformuvannia – yak sutnisna kharakterystyka suchasnoi osvity / V.Ohneviuk // Osvitologii. – 2013. – Vyp. 2. – pp. 9–14. – Regime to access: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ocvit_2013_2_3.
5. Prymush N.V. Instytualizatsiia nauky // Zahalna sotsiologhiia: Navch. posibnyk / M.V.Prymush. – K.: Profesional, 2004. – 590 p. – Regime to access: http://pidruchniki.com/14821111/sotsiologiya/institutsionalizatsiya_nauki дата звернення 19.10.2017) – Назва з екрану.
6. Skalska D. Pidgotovka fakhivtsiv tretogo rivnia osvity naftohasovoho profilu: osobystisni imperatyvy naukovtsia v umovakh globalizatsii / D.Skalska, V.Protsiuk // Naukovyi visnyk Shidnoievropeiskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky. Pedahohichni nauky. – 2016. – n. 2. – pp. 100–106. – Regime to access: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnup_2016_2_19.
7. Khamidov A.A. Obschestvo znaniia kak problema sotsialnoi filosofii / A.A.Khamidov // Voprosy filosofii. – 2017. – n. 8. – Regime to access: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=1722&Itemid=52.
8. Shamrai V. Osvita ta polityka v hlobalizovanomu sviti / V.Shamrai // Filosofiia osvity. – 2016. – n. 2 (19). – pp. 78. – Regime to access: http://www.philosopheducation.com/images/Files/PDF/2016_issue_2/10.pdf

ROLE OF PERSONAL AND PROFESSIONAL IMPERATIVES FOR ESTABLISHING OF SCIENTIST IN CONDITIONS OF GLOBALIZATION EDUCATIONAL PROCESSES

Vynohradova Nataliia, Tynkovan Oksana

Formulation of scientific problem and its significance. The present and the present, not only in Ukraine, but also in the world as a whole, are noted by the tension and drama of human existence. There are two blocks, two lines of contradictions that grow all the time: it is the attitude of man to nature, which leads to the ecological crisis, and the attitude of people to each other, as a result of which there are social conflicts, terrorism, war. A person, as being intelligent, is looking for opportunities to overcome these contradictions and sees the most important tool in this process as scientific knowledge. And in fact, science enables humanity to rise to a new level of development, to create new technologies that can solve global problems. However, the implications of introducing these technologies make human life more vulnerable, and sometimes even threaten the very existence of humanity on the planet. Because of the problems of the formation of the

personal and professional imperatives of a scientist, they are being substantially updated and subject to discussions in the community of scientists as well as in society as a whole.

Analysis of recent research. Significant contributions to the study of moral imperatives in education and upbringing have been made by followers of the philosophical concept called "new humanism" in the Western philosophy of education, namely, D. Wilson, L. Kolberg, R. Pieters, M. Warnock, A. Harris, P. Hurst and others. One of the classics who researched the imperatives of science is the English sociologist R. Merton. Numerous works of domestic researchers, in particular, M. Boychenko, S. Gonchar, L. Gorbunova, V. Zinchenko, N. Metulinskaya, V. Ognevyuk, N. N. are devoted to various aspects of the formation of value systems and beliefs in the transfer of knowledge in the process of education and education. Primozha, S. Proleyev, V. Protsyuk, D. Skalska, V. Shamraj and others.

At present, the transformation of the entire educational process in Ukraine, the current context of the functioning of science in the state, supported by leading globalization trends, such as the internationalization of the scientific and educational space, academic mobility, massivization of higher education, etc. predetermine the need for an analysis of the moral imperatives of the activities of scientific workers in increasingly complicated conditions.

The purpose and objectives of the article - on the basis of a comprehensive analysis of factors influencing the formation of value systems and beliefs of scholars, formulate the basic personal and professional imperatives of the scientist in the current conditions of globalization educational processes.

Presentation of the main material and the substantiation of the results of the study. Tectonic shifts occurring in the past four decades in the basic infrastructures of the modern world (ideological, socio-cultural, political, technological, informational, economic, ideological, etc.), to a large extent transform the educational system and the academic environment not only in Ukraine but also in the world as a whole. Information and telecommunication networks connecting the most distant corners of the planet provide virtually instantaneous information transfer and create the effect of overcoming time and distance. On the one hand, they promote intensification of intercultural interaction, and, on the other hand, cause further fragmentation and deconstruction of the modern world, as evidenced by the tendencies and processes of the collapse of multinational states and the formation of numerous new national powers. Just in the context of the influence of the contradictory processes of integration and the information revolution, which gives rise to the destruction of the former relatively homogeneous ethno-cultural and national integrity and the formation of new network multicultural structures, L. Gorbunova emphasizes that in these conditions education should be directed towards the formation of the transcultural competence of the individual, and in particular, the scientist, namely the ability to critique and heterologous thinking, the ability to cultural transgression, emotional development, openness in communications, t lerantnist [2].

Formation of the figure of a scientist who meets current challenges is the most important task facing modern society. This is not just about a scientific society, which is the immediate environment of the scientist, but also about society in general. A scientist, like any person, is formed under the influence of a certain environment, but his main difference from the ordinary citizen is the ability to create a significant influence on society by publishing and implementing the results of his research. From this point of view, important factors are imperatives, which are guided by their activities as a scientist.

Classical is the work of the English sociologist of science R. Merton, in which he outlined four moral imperatives of science:

- communalism (universality), which requires that scientific knowledge belong to the entire scientific community and become a common heritage - this imperative insists on the openness of science;
- universalism (objectivity) characterizes the objective nature of scientific knowledge as corresponding to reality and its value does not depend on who and when it is obtained - this imperative requires that the result of the study be evaluated objectively, without prejudices relative to sex, age, scientific authority of the researcher, his affiliation to a particular school, and so on;
- Disinterestness (selflessness) requires the ministry of the Truth without any bias of political, economic, personal nature;

□ Organized skepticism requires that scientific knowledge not be taken on faith, the researcher must be critical not only to the work of others, but also to his own - scientists should be critical and credible in checking the results [3, p. 148].

In the future, R. Merton proposed to supplement the list of imperatives with "emotional neutrality" and "originality"; N. Storer, a professor at Harvard University, insisted on the imperative of intellectual modesty, requiring the accounting and recognition of the work of predecessors; and Y. Mitrof, a professor at the University of Southern California, suggested that the principle of impartiality be considered imperative [5].

Modern Ukrainian scientist S. Gonchar highlighted two main imperatives of the scientist: the first is the service of the Truth, and the second - the usefulness of his activities for society [1, p. 26-27]. It may be noted that the imperative of serving the Truth, proposed by S. Gonchar, relates to the imperative of lack of interest, which identified R. Merton. It must be emphasized here that the scientific principle of the service of Truth is deformed today by the pressure of the techno-instrumental tasks that are solved by scientists: the understanding of the goals of science as a knowledge of truth becomes increasingly declarative and is gradually replaced by the tasks of obtaining benefits and efficiency. In the twentieth century, as a result of the tendency of total affinity, knowledge finally becomes a commodity and acquires all the attributes of merchantability. Science becomes the producer and supplier of knowledge-commodity, and scientists and teams of scientists are included in the system of market relations, where market laws, market relations, competition and sales relations are in place. Science begins to focus on the customer of products-knowledge, rather than on the problems - the search for truth. What are the consequences of the production of goods-knowledge? According to O. Khamidov, "Market status of knowledge inevitably entails the washing of those varieties that have not acquired a commercial form and can not serve immediately applied (technological) benefits" (our translation, N. Vinogradova) [7]. Obviously, "washout" refers to fundamental science, and all theoretical humanitarian knowledge. At the same time, in Ukraine, the value of scientific knowledge, as well as the creators of this knowledge - scientists, is devalued. However, the domination of the principles of the market and economy in all spheres of life, especially in culture and science, has very negative consequences for the state and humanity in general and leads to dehumanization of human existence, loss of clear moral standards, degradation of culture, absence of civilization development.

The threat of dehumanization of science and education draws attention and researcher V. Shamray: "Technologies and their products have become not only the main means of growth of national wealth. Perhaps even more significant influence belongs to the assimilation of technology in the way of being societies, whose cultural foundations are completely alien to the omnipotence of technology. "Attempting comfort", which it provides the modern technological world of things, could not stand, in fact, no civilization. A striking indication of this was the change in the last decades of the standard (and forms) of consumption - a culturally very stable value, reproduced without significant changes over the centuries - in the gigantic oikumens of India and China. " [8] At the same time, the author, analyzing the influence of modern technologies, social networks, virtual worlds on "the values of human existence," points to the axiological vocation of modern education: "Therefore, in these conditions, a new role emerges in education. It must take on the weight and responsibility of counter-factual reality, counter-addictive to the various virtual worlds. Education should provide a valuable utopia as opposed to flickering spontaneous interests that absorb and dissolve a personality. That education is intended to preserve the authority of the proper, necessary for the reproduction of both culture and personal life worlds. This entails a profound transformation of the entire educational process, which is doomed to complete degradation, provided that it is limited to the pure pragmatism of "professional interests" and requirements. It must be emphasized that the modern axiological vocation of education is an entirely new function that is mistakenly identified with the traditional humanitarian and humanistic function of the school and university (although, of course, it is meaningfully associated with them). This is about a substantially different role of education in the modern social system - the role that education must be built up both in the institutional and the content, in all its key components "[8].

The formation of the personality of the scientist plays a significant role in the society in which he grew and in which he is. The scientist, like any other person, shares the basic values of the society that he has grown up - it may be humanism, respect for the individual, service to society, the democratic right of every person to freedom of choice, the right to life, etc., and may to be aspiring to personal enrichment, recognition at any price, neglect of the rights and interests of

other people, the desire to rule a particular group on religious, racial, political or other grounds. That is why, for the scholar, not only his professional, but also personal imperatives is important. Whatever the truth and usefulness of a society was the result of scientific research, it can be used in different ways, this use can have different consequences, and not always good. In addition, there is a time when research is useful to the community, are sometimes achieved by unacceptable methods. In this case, for example, one can recall the medical science, whose research in the field is unquestionably useful, but can sometimes be made inappropriate, from an ethical or moral point of view, by methods. Consequently, the scientist must, above all, be aware of his responsibility to society for the results of his research activities.

In view of the above, it is proposed to add responsibility to the list of imperatives of modern scholars. If the service of the Truth, the utility of society, communism, universalism, disinterest and organized skepticism can be unambiguously attributed to the professional imperatives of a scientist, then it is difficult to determine the imperative of responsibility of a scientist to a professional or a personality. On the one hand, we have determined that a modern scientist can not conduct a research activity on a professional level without guiding imperative responsibility to his colleagues and the scientific community, and on the other hand, he is responsible to society in general for the influence that may result in his research .

Next, the question arises as to how to educate a scientist with the necessary professional and personal imperatives. Here it is necessary to pay attention to modern education, which is also undergoing reformation, in connection with the need for modernization of society and the education of a person ready and capable of bearing personal responsibility for their own and social well-being [4, p. 9]. The pursuit of professional scientific activity involves the presence of higher education in the person who conducts it. A considerable amount of scientific research is carried out by applicants of a higher education degree of a doctor of philosophy, that is, postgraduate students, which provides for the implementation of their educational and scientific program. It is considered appropriate to include in this program disciplines that could affect the formation of the necessary imperatives of modern scientist. According to the Ukrainian scholars D. Skalska and V. Protsyuk, such discipline is, above all, "Philosophy" [6]. With regard to PhD and professional scholars who are officially considered to have completed their education, one can hope for a high intellect that has the moral virtues and the natural impact of the scientific community, which will be replenished with scientists every year, the professional and personal imperatives that have been formed accordingly to the challenges of modern society.

Conclusions and perspectives of further research. The imperatives under consideration in the article form the basis for the professional activity of scientists and their behavior. The scientist assimilates them during his professional training and guides them throughout his professional activity. Following these norms or neglecting them is an act of moral choice, which involves the accountability of the scientist to his colleagues and the scientific community, that is, constitutes his professional responsibility. In addition, the scientist is responsible to society for the results of their research, their influence on social life and environment, that is, such responsibility is his personal imperative, as a member of society. The definition of responsibility by the imperative of modern scholar leads to the search for effective ways of educating scientists of the new generation.

References:

1. Honchar S. Etychnyi kodeks uchenoho / S.Honchar // Estetyka ta etyka pedahohichnoi dii: Zb. Nauk. Prats. – K.–Poltava. 2011. – pp. 25 – 34. – Regime to access: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/558/1/Gonchar.pdf>
2. Horbunova L. Transkulturalna kompetentnist: osvittinii shliakh do hlobalnoi kultury myru / L.Horbunova // Filosofiia osvity. – 2014. – n. 2 (15). – pp. 141 – 167. – http://www.philosopheducation.com/images/Files/PDF/2014_issue_2/2_15_12.pdf
3. Metulynska N. Profesiynyi etos naukovtsia v suchasni Ukraini / N.Metulynska // Ukrainskii informatsiynyi prostir: Nauk. Zhurnal Instytutu zhurnalistyky I mizhnarodnykh vidnosyn Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury I mystetstv. – Chyso 1. – U 2-kh ch. – Ch. 2. – K.: KNUKIM, 2013. – pp. 146 – 150. – Regime to access: http://ijimv.knukim.edu.ua/zbirnyk/1_2/22-metulynska.pdf

4. Ohneviuk V. Reformuvannia – yak sutnisna kharakterystyka suchasnoi osvity / V.Ohneviuk // Osvitologiiia. – 2013. – Vyp. 2. – pp. 9–14. – Regime to access: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ocvit_2013_2_3.

5. Prymush N.V. Instytualizatsiia nauky // Zahalna sotsiologhiia: Navch. posibnyk / M.V.Prymush. – K.: Profesional, 2004. – 590 p. – Regime to access: http://pidruchniki.com/14821111/sotsiologiya/institutsionalizatsiya_nauki дата звернення 19.10.2017) – Назва з екрану.

6. Skalska D. Pidgotovka fakhivtsiv tretoho rivnia osvity naftohasovoho profiliiu: osobystisni imperatyvy naukovtsia v umovakh globalizatsii / D.Skalska, V.Protsiuk // Naukovyi visnyk Shidnoievropeiskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky. Pedagogichni nauky. – 2016. – n. 2. – pp. 100–106. – Regime to access: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnup_2016_2_19.

7. Khamidov A.A. Obschestvo znaniia kak problema sotsialnoi filosofii / A.A.Khamidov // Voprosy filosofii. – 2017. – n. 8. – Regime to access: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=1722&Itemid=52.

8. Shamrai V. Osvita ta polityka v hlobalizovanomu sviti / V.Shamrai // Filosofiia osvity. – 2016. – n. 2 (19). – pp. 78. – Regime to access: http://www.philosopheducation.com/images/Files/PDF/2016_issue_2/10.pdf